

Рекомендована д. фармац. наук, проф. В. В. Трохимчуком

УДК 615.012:614.27

ПРОГНОЗ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЧИХ АПТЕЧНИХ ЗАКЛАДІВ НА ПЕРІОД НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

© **Є. Є. Євстрат'єв**

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Резюме: фармацевтичний персонал Львівської області не має практичних навичок і лише теоретично ознайомлений з організацією роботи аптек у пристосованих приміщеннях та екстемпоральним виготовленням лікарських засобів (ЛЗ) в умовах ліквідації надзвичайних ситуацій (НС). Встановлено, що загальна забезпеченість аптечних закладів Львівської області фармацевтичним персоналом на період ліквідації НС, враховуючи можливі санітарні втрати, є недостатньою для розгортання аптек та екстемпорального виготовлення ЛЗ в умовах НС.

Ключові слова: аптечні заклади, екстемпоральне виготовлення, надзвичайні ситуації, лікарські засоби.

Вступ. Фармацевтичний персонал як окрема підсистема входить до складу системи фармацевтичного обслуговування населення (СФОН) і значно впливає на її функціонування в умовах надзвичайних ситуацій (НС) [1, 10, 11, 12]. У науковій літературі опубліковано дані, що екстремальні умови НС виявляють надзвичайно сильний емоційно-стресовий вплив на психічний стан персоналу лікувальних і аптечних закладів, викликають розвиток як гострих, так і затяжних форм психічних розладів [3, 5, 9]. Специфіка роботи фармацевтичного персоналу аптечних закладів в умовах НС вимагає високої моральної, фізичної, психологічної і професійної підготовки.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовували методи спостереження і узагальнення, аналізу, синтезу та формалізації. Об'єктами досліджень обрано: аптечні заклади Львова і Львівської області, які мають право на виготовлення екстемпоральних ЛЗ.

Результати й обговорення. З метою визначення забезпеченості аптечних закладів фармацевтичним персоналом та його готовності до роботи в умовах ліквідації наслідків НС, проведено опитування завідувачів і заступників завідувачів аптеками м. Львова і Львівської області, які мають право на виготовлення екстемпоральних лікарських засобів (ЛЗ) про присутність у перспективі фармацевтичного персоналу на робочому місці і причини відсутності окремих працівників на певну, заздалегідь визначену, дату.

У результаті проведених досліджень встановлено, що у 30 аптеках загальна кількість персоналу складає 510 осіб, з них: провізорів 205 осіб, що становить 40%; фармацевтів – 106 осіб, допоміжного персоналу – 199 осіб, що становить

відповідно – 21 та 39 %. Серед провізорів вищу кваліфікаційну категорію мають 52 особи (25 %), першу кваліфікаційну категорію – 75 осіб (37 %), другу кваліфікаційну категорію – 34 особи (17 %) [4]. Оскільки серед осіб, ознайомих з порядком розгортання і організації роботи аптек в умовах НС, переважають провізори, для подальшої обробки даних дослідження брали до уваги саме цю категорію працівників. З досвіду ліквідації наслідків НС [7] відомо, що до організації роботи аптечних закладів насамперед буде залучатись фармацевтичний персонал чоловічої статі і жінки, які не мають малолітніх дітей. Проведені дослідження показують, що в 30 аптечних закладах з правом екстемпорального виготовлення ЛЗ кількість провізорів-чоловіків складає лише 29 осіб або 14 % і жінок-провізорів 176 осіб або 86 %. Майже 48 % (84 особи) жінок-провізорів виховують дітей віком від 1 до 10 років. З них мають дітей віком від 1 до 3 років – 14 осіб (8,0 %); від 3 до 5 років – 22 особи (12,5 %); від 5 до 10 років – 48 осіб (27,3 %).

Відомо, що протягом року значна частина фармацевтичного персоналу перебуває у черговій або декретній відпустці, у відпустці для догляду за дитиною, на лікуванні, у відрядженні або просто відсутня на робочому місці з інших причин, що впливає на ступінь забезпеченості аптечних закладів фармацевтичним персоналом на момент виникнення НС. Відсутність фармацевтичного персоналу на роботі з різних причин у день одномоментного статистичного обстеження сягає 19 %, що складає 39 осіб. Крім того, існує ряд чинників, які можуть завадити залученню певних категорій фармацевтичного персоналу до виконання функціональних обов'язків у період ліквідації наслідків НС. До них належать: вік і стать працівників,

кількість дітей та їх вік, стаж роботи та кваліфікаційна категорія.

За даними Державного комітету статистики України у Львівській області, кількість провізорів та фармацевтів у районах і містах обласного підпорядкування становить 2530 осіб. З них провізорів 1625 осіб, що складає 64,2 % і фармацевтів 905 осіб, або 35,8 % [2]. У закладах, розміщених у сільській місцевості, працює лише 462 (28,4 %) провізорів і 384 (42,4 %) фармацевтів. Відповідно, у містах зосереджена основна кількість провізорів – 1163 особи (71,6 %) і 521 фармацевт (57,6 %). Причому у місті Львові зосереджено 57,1 % усіх провізорів і 38,4 % усіх фармацевтів, що складає 50,4 % усього фармацевтичного персоналу області. Як наслідок такої концентрації фармацевтичного персоналу у м. Львові та містах обласного підпорядкування, існує імовірність втрати його значної частини в числі незворотних і санітарних втрат населення від уражаючих чинників НС.

Організація стійкого функціонування аптечних закладів і виготовлення значної кількості ЛЗ в стислі терміни в екстремальних умовах ліквідації наслідків НС вимагає від фармацевтичного персоналу певної морально-психологічної і професійної підготовки. Досвід ліквідації наслідків НС показує, що від 25 до 30 % медичного персоналу через індивідуальні особливості і стан нервово-психічної сфери не зможе ефективно працювати в екстремальних умовах НС

[6, 7, 9, 13]. Програмою навчання для провізорів на передатестаційних циклах факультетів післядипломної освіти, які проводяться 1 раз на 5 років, передбачено лише 6 годин теоретичної підготовки з навчальної дисципліни «Медицина катастроф» [8]. Згідно з даними ГУОЗ ЛОДА, польові тренування медичної служби Львівської області з розгортання лікувальних закладів і лікарняних аптек у пристосованих приміщеннях замиської зони, із залученням незначної кількості фармацевтичного персоналу Буського і Бродівського районів, проводили останній раз у 1989 році.

Висновки. Як свідчать результати проведених досліджень, загальна забезпеченість аптечних закладів Львівської області фармацевтичним персоналом на період ліквідації наслідків НС може скласти до 70 % від його кількості на момент виникнення НС. Забезпеченість фармацевтичним персоналом аптечних закладів м. Львова та інших міст обласного підпорядкування, враховуючи можливі санітарні втрати, відсутність на роботі жінок з маленькими дітьми та відсутність працівників з інших причин, може скласти до 50 % від його кількості на момент виникнення НС. Фармацевтичний персонал Львівської області не має практичних навичок і лише теоретично ознайомлений з організацією роботи аптек у пристосованих приміщеннях і екстемпоральним виготовленням ЛЗ в умовах ліквідації наслідків НС.

Література

1. Алексанян И. В. Медико-организационные аспекты ликвидации последствий стихийных бедствий / И. В. Алексанян, А. С. Саркисов // Военно-медицинский журнал. – 1991. – № 7. – С. 42–44.
2. Слабий М. В. Аналіз динаміки фармацевтичних кадрів в Україні за 1993–2004 роки / М. В. Слабий, Б. Л. Парновський, О. М. Заліська // Фармацевтичний журнал. – 2005. – № 2.
3. Вахов В. П. Психическое состояние сотрудников правоохранительных органов, перенесших землетрясение / В. П. Вахов, Ю. В. Назаренко, И. В. Колос // Военно-медицинский журнал. – 1991. – № 1. – С. 33–36.
4. Євстрат'єв Є. Є. Кадровий склад аптечних закладів Львівської області / Є. Є. Євстрат'єв, М. О. Питусильник // Матеріали VIII міжнародного медичного конгресу студентів і молодих учених – Тернопіль: Укрмедкнига, 2004
5. Колос И. В. Психические нарушения у сотрудников службы обеспечения порядка, работавших в зоне аварии на Чернобыльской АЭС / И. В. Колос, Ю. В. Назаренко, В. П. Вахов // Военно-медицинский журнал. – 1991. – № 9. – С. 34–37.
6. Актуальные задачи анестезиологической и реаниматологической помощи при катастрофах / Левшан-

- ков А. И., Косачев И. Д., Нефедов В. Н. [и др.]. // Военно-медицинский журнал. – 1991. – № 7. – С. 47–52.
7. Мазур А.Ф. Особенности организации снабжения медицинским имуществом в экстремальных ситуациях / А. Ф. Мазур // Военно-медицинский журнал. – 1989. – № 9. – С. 15–17.
8. Програма навчання студентів медичних ВНЗ III-IV рівня акредитації з військово-медичної підготовки // Наказ МОЗ, МО, МОН України № 61/53/68 від 2 лютого 2003 року. – Київ, 2006. – 352 с.
9. Решетников М. М. Психофизиологические аспекты состояния, поведения и деятельности людей в очагах стихийных бедствий и катастроф / М. М. Решетников, Ю.А. Баранов, А. П. Мухин // Военно-медицинский журнал. – 1991. – № 9. – С. 11–16.
10. Смирнов В. К. Психиатрия катастроф / В. К. Смирнов, В. В. Нечипоренко, И. С. Рудой // Военно-медицинский журнал. – 1999. – № 4. – С. 48–56.
11. Becker J. Katastrophen-Gezetz betrifft auch Apotheker / J. Becker // Pharm. Ztg. – 1984. – Bd.134. – № 40. – S. 12–14.
12. Boer Y. Bereiding op kleine schaal: kwaliteit gewoarbord worden / Y. Boer // Pharm.Wbl. – 1987. – 122, № 5. – P. 112–117.

13. Strambi E. Organization of medical assistance for possible radiation accidents in Itali // E. Strambi 3-rd international sympos. of the soc. for radiological protection. – Inverness. – Scotland. – 1982. – June 6 –11. – P. 124.

ПРОГНОЗ КАДРОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ АПТЕЧНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ ЛЬВОВА И ЛЬВОВСКОЙ ОБЛАСТИ НА ПЕРИОД ЧРЕЗВЫЧАЙНЫХ СИТУАЦИЙ

Е. Е. Евстратьев

Львовский национальный медицинский университет имени Данила Галицкого

Резюме: фармацевтический персонал Львовской области не имеет практических навыков и лишь теоретически ознакомлен с организацией работы аптек в приспособленных помещениях и экстремпоральным изготовлением ЛС в условиях ликвидации последствий ЧС. Установлено, что общая обеспеченность аптечных учреждений Львовской области фармацевтическим персоналом на период ликвидации последствий ЧС, учитывая возможные санитарные потери, отсутствие сотрудников по разным причинам, является недостаточной для экстремпорального изготовления ЛС в условиях ЧС.

Ключевые слова: аптечные учреждения, экстремпоральное изготовление, чрезвычайные ситуации, лекарственные средства.

PREDICTION OF PERSONNEL PROVIDING OF PHARMACY INSTITUTIONS DURING EMERGENCY SITUATIONS

Ye. Ye. Yevstratiev

Lviv Natsional Medical University by Danylo Halytskyi

Summary: pharmaceutical staff of Lviv region does not have practical skills and only in theory is acquainted with organization of pharmacies work in the adjusted apartments and extemporal making of medicines in the conditions of liquidation of emergency situations (ES). It is set that general pharmacy staff supply in Lviv on the period of liquidation of ES, taking into account possible sanitary losses, absence of workers for diverse reasons, are insufficient for the extemporal producing of medicines in the case of ES.

Key words: pharmacy institutions, extemporal producing, emergency situations, medical drugs.